

baleseti ellátásra nem jogosult. Ha a baleset következménye csak később jelentkezett, az orvosi segítség igénybevételével való szándékos késlekedést legkorábban csak a következmények felismerésétől lehet vizsgálat tárgyává tenni.

A baleseti ellátásra jogosultság kizárásához tehát a gondatlanság nem elégséges, hanem annak bizonyítása szükséges, hogy a sérült az orvosi segítség igénybevételével vagy a baleset bejelentésével szándékosan késlekedett, mert késedelmét elfogadhatóan kimenteni nem tudja.

Az OTF 6/1986. (Tb. K. 3.) sz. utasítása a munkába vagy onnan lakásra (szállásra) menet közben történt baleset üzemi jellegének elbírálásánál követendő eljárásról kimondja, hogy a baleset sajátosságaira tekintettel fokozott gondossággal kell a tényállás minden elemét feltárni. Ez az utasítás tehát jogilag pontosította és ezzel megalapozta az úti balesetek alaposabb és szélesebb körű kivizsgálását.

Természetesen továbbra is igaz az, hogy munkavédelmi szempontból az úti baleseteknek nincs jelentőségük, azok elsősorban közlekedésbiztonsági problémát jelentenek. Nem lehet a munkáltató mulasztásáról szó úti balesetnél, legfeljebb abban az esetben, ha a munkáltató járművén történt az utazás.

Az OTF 6/1986. (Tb. K. 3.) sz. utasítását a munkába vagy onnan lakásra (szállásra) menet közben történt balesetek üzemi jellegének elbírálásánál alapvetően a néphadseregben is alkalmazni kell.

Az új rendelkezések végrehajtását a jelenleg érvényben levő előírások módosításával biztosítjuk.

2. Segédlet a sorállományú katonák munkavédelmi oktatásához (folytatás)

A következőkben a műhelymunkák általános biztonsági szabályait, a villamos berendezésekkel és a konyhai munkák alapvető biztonsági előírásaival kapcsolatos előírásokat ismertetjük.

A műhelymunkák általános biztonsági szabályai

Az eszközöket, a szerszámokat, anyagokat csak a rendeltetésüknek megfelelően, a kezelési utasításban, a szakmai előírásokban meghatározott célra és módon szabad használni. Csak ez esetben mondható, hogy az eszköz használata veszélymentes.

Minden feladatot csakis a rendszeresített eszközzel és öltözetben kell végrehajtani. A szükségeszközök alkalmazása és a szabálytalan öltözet balesetveszélyes.

A felszereléseket, eszközöket, gépeket, a felhasznált anyagokat használat előtt mindenki vizsgálja meg abból a szempontból, hogy azok a követelményeknek megfelelnek-e? Azt a súlyos veszélyt, hogy egy elektromos fűrógép vezetéke megsérült-e vagy hogy a gyalulandó deszkában szeg van, csak az veheti észre, aki ezekkel az eszközökkel, anyagokkal dolgozik.

Hibás vagy szennyezett szerszámokkal dolgozni tilos! A kicsorbult, a csavarfejről lecsúszó csavarhúzó vagy villáskulcs, az elhasználadott kalapácsról vagy a szétvert végű vésőről, vágóról lepattanó acélszilánk sok súlyos sérülést okozott már, ezért ilyen eszközökkel ne dolgozzanak, azokat hibátlanokra cseréljék ki. De balesetet okozhat az

elszennyeződött szerszámok használata is. Az olajos villáskulcs könnyen leugorhat a csavarfejről vagy erőkifejtés közben a kéz róla könnyen elcsúszhat.

A kereskedelemben kapható, szabványos kivitelű kéziszerszám helyi előállítás, biztonságot csökkentő átalakítása tilos! Az alkalmatlan anyagból, kezdetleges módszerekkel készülő, pontatlan, a szabvány előírásainak nem megfelelő eszközök, szerszámok hamarabb meghibásodnak, használhatóságuk is elmarad a kereskedelmi forgalomban beszerezhetőkéitől.

Szerszámokat tárolni csak biztonságosan szerszámszekrényben, polcon, fiókban, szerszámládában szabad. A szerszámokat zsebbe vagy övbe dugott csavarhúzó, éles, hegyes tárgy lehajlásakor több alkalommal okozott már sérülést. Hasonlóan veszélyes a munkaköpeny felsőzsebébe tett szerszám is, amely előrehajlásakor a szem épségét veszélyezteti.

Általános előírás, hogy munka, illetve a feladatok végzése közben olyan felszerelést, öltözetet (lógó ruházat), gyűrű, nyaklánc stb.), amelynek beakadása veszélyt okoz, viselni tilos!

A szigorú tilalom ellenére még mindig, évről-évre okoz csonkulásos baleseteket, a tiltott gyűrűviselés. Ezek a sérülések főként a gépkocsiról való leszálláskor, leugráskor a gyűrű felakadása következtében fordulnak elő. Akadnak, akik a gyűrű levételének ellenőrzése után – fittyet hányva a tilalomra és a józan észre – visszahúzzák a gyűrűjüket és emiatt szenvednek újjacsonkolódást.

Hasonló súlyos sérülések történhetnek forgó vagy mozgó gépek közelében a bő ruházat, a szabálytalanul viselt nyaklánc és egyéb tárgy miatt, ezért fontos, hogy a katonák ruházatukat szabályosan viseljék, felesleges eszközöket, gyűrűt, nyakláncot munka vagy szolgálati feladat közben ne hordjanak. Ez egészségük és becses tárgyaik megvédését egyaránt szolgálja.

Nem gyakori, de a szolgálat, a munkavégzés során előfordulhat, hogy egészségre ártalmas anyagokkal akkumulátorsavval, fagyálló folyadékkal, üzemanyagokkal, esetleg a mezőgazdaságban használt szerekkel vagy mérgező, fertőző hatású anyagokkal kerülnek érintkezésbe. Ezekben az esetekben természetesen az anyaggal kapcsolatos biztonsági előírások szerint kell eljárni, de minden esetben közös szabály, hogy munka közben, illetve a veszélyes anyag közelében tilos enni, dohányozni, mivel ezáltal mérgező vagy fertőző anyag kerülhet a szervezetbe.

Általános szabály, hogy dohányozni csak a kijelölt helyen szabad. Ezt a szabályt elsősorban tűzvédelmi okokból kell szigorúan betartani. Tűz és baleset megelőzése érdekében fordítsanak különösen nagy figyelmet rágyújtás előtt a nyílt láng használatára azok, akik előzőleg gyúlékony anyagokkal (benzin, hígító stb.) foglalkoztak, nehogy ruházatuk a szikra hatására belobbanjon.

A javítási, karbantartási munkákhoz tisztításra, mosásra tilos olyan anyagot felhasználni, amely az egészségre ártalmas vagy a levegővel robbanóképes elegyet képez. A szigorú tilalom ellenére évről-évre okoz súlyos balesetet a mosóbenzin használata. Balesetek különösen zárt térben, szerelőknában alkatrész mosásakor fordulhatnak elő, ugyanis itt az összegyűlt benzingőz belobbanásához már kis szikra is elegendő.

Villamos berendezésekkel kapcsolatos alapvető biztonsági előírás

A villamos berendezések szabályos üzemeltetése teljesen veszélytelen, kereskedelmi forgalomból beszerzett eszközök áramütés elleni védelemmel el vannak látva. Ez

a biztonság azonban csak addig áll fenn, amíg a védelmi berendezések működnek és az alkalmazás előírásait betartják. A villamos berendezéseken biztonságot csökkentő változtatást eszközölni, védelmi berendezését kiiktatni, átkötni tilos!

Gyakori hiba, hogy a védőföldeléssel, nullázással védett eszközökhöz védővezető nélküli, kétvezetékes hosszabbító zsinórt használnak, vagy a védőérintkezővel ellátott dugaszt védővezető nélküli aljzatba dugják, így az eszköz érintésvédelem nélkül üzemel. A védővezetővel védett villamos berendezés üzemeltetéséhez kétvezetékes hosszabbító kábelt nem szabad használni!

Előfordul, hogy az elektromos berendezések meghibásodnak, zárlatossá válnak, kiolvad a biztosíték. Megtörtént már, hogy a hiba, a zárlat kijavitása helyett nagyobb áramerősségűre cserélték a biztosító betétet, amely így ugyan nem szakította meg az áramot, de ugyanakkor fennmaradt az áramütés veszélye is.

Veszélyes az is, hogy a kiolvadt biztosító betétet „megtalpalják”, javítják, mert a felhasznált huzal műszaki jellemzői eltérnek a gyárilag alkalmazottól, zárlat esetén nem oldanak le és így áramütést vagy a vezeték melegegése miatt tüzet is okozhatnak. Az előírtnál nagyobb értékű olvadóbiztosítót, illetve helyileg javított olvadóbetétet alkalmazni tilos!

A feszültség alatt álló vezetőrészek véletlen megérintésének elkerülése érdekében a berendezéseket karbantartás, javítás előtt le kell kapcsolni. A feszültség alatt álló eszközök veszélyeire kevésbé képes figyelni az, akinek figyelmét a karbantartási feladatok kötik le. Hasonló okok miatt tilos feszültség alatt álló hálózaton vagy berendezéseken munkát (szerelést, javítást) végezni, mert egy téves vagy kényszerű mozdulat, a figyelem legkisebb lazulása elég ahhoz, hogy feszültség alatt álló alkatrész, vezető érintése létrejöjjön. Még egy egyszerű izzócsere végrehajtása előtt is mindig ki kell kapcsolni az áramot, mert becsavarás közben az izzó összetörhet és áramütést okozhat.

A feszültség alatt álló berendezéseken végzett munka rendkívül veszélyes. Ezt csak megfelelően felkészült szakemberek is csak szigorú követelmények betartása mellett végezhetik. Aki nem szakember, feszültség alatt álló berendezéseken semmilyen, még életmentési feladatokat sem végezhet, mert hiába a jószándék, a tárgyi ismeretek hiánya miatt a mentés sikere, sőt még a mentést végző élete is veszélybe kerülhet. A mentés elsődlegesen mindig az áram kikapcsolására, a feszültségmentesítésre irányuljon.

A villamos berendezések burkolata védelmet nyújt a feszültség alatt álló alkatrészek, vezetékek stb. érintése ellen, ezért törött, repedt, hiányos burkolatú vagy a burkolatból kiszorult eszközöket az áramütés közvetlen veszélye miatt tilos feszültségre kapcsolni, illetve használni.

Hasonlóan veszélyesek a törött, repedt dugaszoló aljzatok, lámpafoglatok, a falból kilógó egyéb szerelvények, vezetékek is, ezért azokhoz nem szabad nyúlni, sőt meg kell akadályozni, hogy ilyeneket mások felelőtlenül használjanak. A szerelvények, eszközök meghibásodását azonnal jelenteni kell a közvetlen előljárónak.

Villamos berendezések kezelőterébe, a kezelőhelyiségekbe, illetve az elektromos javítóműhelyekbe, laboratóriumokba engedély nélkül belépni tilos! Ez az előírás azonnal érthető, ha meggondoljuk, hogy a villamos kezelőhelyiségekben szigeteletlen villamos sínek, kapcsolók, biztosítók és más berendezések lehetnek, amelyek megközelítése illetéktelenek részéről baleseti veszéllyel jár.

A feszültség alatt álló eszközök, alkatrészek érintése vagy megközelítése más területen is veszélyeztetheti a szabályokat nem ismerőket vagy azok megszegőit. Több sérül-

lést okozott már, hogy néhányan vasúti rakodás során a vasúti kocsi tetejére állva fejükkel megközelítették a vontatási felsővezeteket és átívelés folytán halálos áramütést szenvedtek. Villamosított vasútvonalon soha sem szabad a kocsi tetejére felállni, a vezetéket testtel vagy más eszközzel 2 m-nél jobban megközelíteni.

Hasonló megfontolásból soha nem szabad megérinteni ismeretlen eredetű földön fekvő vezetéket, különösen nem a láthatóan leszakadt villamos vezetéket. Azok áramtalanítása és a veszély felszámolása a szakemberek feladata.

Villamos berendezésekben keletkezett tüzet vízzel oltani tilos!

Műszaki hiba, szakszerűtlen kezelés vagy más ok miatt előfordulhat, hogy villamos berendezésen tűz keletkezik. Az ilyen tüzet csak a villamos berendezések oltására alkalmas poroltókkal szabad oltani. A víz alkalmazása, minthogy az vezeti az elektromos áramot életveszélyes, áramütést okozhat.

Konyhai munkák alapvető biztonsági előírásai

A tennivalók egyszerűsége ellenére számos baleseti veszély kapcsolódik a legmindennapibb konyhai feladatok elvégzéséhez is. A balesetek gyakoriságát tekintve ki kell emelni az éles kés és más tárgyak okozta vágási sérüléseket. Ezek többsége egyszerűnek tűnő vágás, de mivel a konyhában közvetlenebb a fertőzés veszélye, így a legkisebb sérülést is komolyan kell venni és jelenteni. Gondolni kell arra, hogy nemcsak az éles kés, de mosogatás közben a forró vízben szét pattanó üvegpohár, tányér és megvághatja a kezét.

Forró vízzel, étellel teli nagy edényeket soha nem szabad egyedül emelni vagy vinni. Az ilyen munkához segítséget kell kérni. Az edények mozgatásakor legyünk óvatosak, mert figyelmetlenség, megcsúszás vagy elbotlás következtében könnyen leforrázhatjuk magunkat, társainkat.

A konyhaközvetlen, a forró üstök, edények, a gépek, az éles szerszámok között súlyos következményekkel járhat a megcsúszás, az elesés, ezért a munkahelyen meg kell őrizni a rendet, a kiloccsanó zsírt, ételt azonnal fel kell törölni.

A konyhákban egyre szaporodnak a nehéz vagy hosszadalmas munkák kiküszöbölésére alkalmas kisgépek, a daráló, hámozó, szeletelő berendezések. Ezek az eszközök – szabályos használatuk esetén – teljesen biztonságosak, ezért ezeket az előírásoknak megfelelően, körültekintően kell használni. Minden konyhai kisgépet csak a használatra jogosult és arra kioktatott személy jogosult kezelni.

A munka megkezdése előtt ellenőrizni kell, hogy az eszközök biztonsági berendezése kifogástalanul működik-e. Meghibásodás vagy rendellenes működés esetén a munkát azonnal abba kell hagyni, a hibát pedig jelenteni kell.

A kombinált konyhai gépekhez, a darálókhöz mindig alkalmazni kell az eszköz saját töltőberendezését vagy a rendszeresített tömőfát. A gépek adagolójába soha sem szabad kézzel benyúlni! Ugyanígy tilos a kenyérszeletelő gépbe a védőburkolatot megkerülve benyúlni a levágott kenyérszeletekért.